

גדרים ה'

הגמרא ביארה בדעת שמואל, שכוונת משנתנו כרבי יוסי ברבי חנינא, שהאומר 'מודרני ממך' שניהם אסורים ואם אמר 'מודרני ממך ושאני אוכל לך' הוא אסור וחברו מותר. שואלת הגמרא ממה ששנינו במשנה, האומר 'הריני עליך חרם', הדין שהמודר אסור אבל מדיר לא. ומדוע שלא נאמר גם כאן שעליך כולל את חברו ונכסיו, וגם הוא יהיה אסור להנות מנכסי חבריו? עונה הגמרא, שהמשנה מדברת כשאמר במפורש, ואת עלי לא. שואלת הגמרא והרי בסיפא שנינו, הריני עליך ואת עלי שניהם אסורים. משמע שרק במקרה זה שניהם יהיו אסורים זה על זה, אבל כשאמר לו הריני עליך חרם, המדיר לא יאסר בהנאת המודר, אפילו כשלא אמר לו בפירוש, ואת עלי לא?

אלא מודר אני לך שניהם אסורים
מודרני הימך הוא אסור וחברו מותר

אלא יש לומר, שרבי יוסי ברבי חנינא אמר שאם אמר, מודר אני לך שניהם אסורים, מפני שמהמלה 'לך' משמע שנכסי יהיו אסורים לך, ומשמע שנכסי יהיו אסורים משלך⁴⁰. אבל אם אמר לו, מודרני הימך הוא אסור וחברו מותר, מפני שמלשוננו משמע רק שהוא יהיה אסור מחברו ומנכסיו. ולפי זה מתפרשים דברי שמואל, שהתנא של משנתנו אמר שרק הוא אסור וחברו מותר, ואין הבדל בין כשאמר הימך לבין כשאמר לך, כשהוסיף ואמר שאני אוכל לך ושאני טועם לך. אבל אם לא אמר שאני אוכל לך, כשאמר לך שניהם יהיו אסורים, וכשאמר הימך הוא אסור ולחברו מותר.

וקשה ממה ששמואל אמר את דבריו
על המשנה שמדברת בהימך

שואלת הגמרא, והרי העמדנו את המשנה לפי שמואל שאם היה אומר לחברו רק מודרני ממך, ולא היה אומר שאני אוכל שאני טועם לך, שניהם היו אסורים בהנאה זה מזה? אלא יש לומר ששמואל אמר דבר אחר. שהמשנה אומרת שאם אומר לחברו מודרני ממך שאני אוכל לך אינו אסור אלא באכילה, רק כשאמר שאני אוכל לך שאני טועם לך. אבל אם אמר רק

40 מודר אני לך הוא מודר אני משלך כמו שהפירוש של מה שכתוב בספר שופטים במה שאמר מיכיהו לאמו "הכסף אשר לוקח לך" הוא הכסף שנלקח משלך, ממך. גליון הש"ס.

מודרני ממך, מופרשני ממך, מרוחקני ממך יהיה אסור גם בהנאה, מפני שידים שאינם מוכיחות הם ידים. שואלת הגמרא, אם כשלא אמר שאני אוכל הוא נאסר ביותר ממה שאם היה אומר זאת, שמואל היה צריך לומר שאם לא אמר שאני אוכל לך שאני טועם לך אסור אפילו בהנאה?⁴¹

שמואל אמר שאם לא אמר שאני אוכל אלא יש לומר ששמואל אמר שרק כשאמר מותר מפני שהוא ידים שאין מוכיחות לחברו מודרני ממך, שאני אוכל לך, או

שאני טועם לך אסור להנות ממנו מחמת הנדר. אבל אם אמר מודרני הימך, מופרשני הימך, מרוחקני הימך, ולא אמר שאני אוכל שאני טועם, לא יהיה אסור להנות ממנו. לא מפני שלשונות אלו אינן ידים כלל, אלא מפני שלשונות אלו אינם 'ידים מוכיחות', לא משמע בהכרח מדבריו שהוא אוסר את עצמו בהנאה ממנו. מפני שאפשר להסביר את מה שאמר מודרני אני ממך, לא אדבר עמך. מופרשני ממך, לא אעשה עמך משא ומתן, מרוחקני ממך, לא אעמוד בד' אמותיך⁴². ואומרת הגמרא ששמואל סובר שאומרים 'ידים שאין מוכיחות אינן ידים'⁴³, ומעמיד את המשנה⁴⁴ כרבי יהודה, ולא כחכמים. ששנינו במסכת גיטין, חכמים אומרים, גופו של גט הוא 'הרי את מותרת לכל אדם', שהרי מובן שהבעל מגרש אותה בגט זה ושהוא המגרש, אפילו שדבר זה אינו מוכח מתוך לשון הגט, 'ידים שאין מוכיחות הן ידים'. ורבי יהודה חולק ואומר שצריך לכתוב גם, 'ודין דיהוי ליכי מינאי גט תירוכין ואיגרת שבוקין', וזה יהיה לך ממני שטר גירושין ואגרת עזיבה. מפני שמהלשון 'הרי את מותרת לכל אדם' יתכן להבין שגירשה בדיבור ונותן לה את הגט לראיה

41 ואפשר היה להקשות כעין זה לעיל כשאמרנו שבמודרני לבד שניהם אסורים אלא שהגמרא הקשתה קושיה עדיפה. ר"ן.

42 ולא יאסר לא בהנאה ולא בכל אלו מפני שאינם ידים מוכיחות לאף אחד מהדברים, הר"ן בלשון ראשון. והרא"ש אומר שלמי שסובר שידים שאינם מוכיחות הן ידים יאסר בהנאה, ויהיה מותר לדבר עמו, וכ"ש שלמי שסובר שאינם ידים יהיה מותר לדבר עמו. ולפי הר"ן בלשון השניה גם לשמואל אסור במודרני לדבר עמו, במפורשני לעשות אתו משא ומתן, במרוחקני לעמוד בד' אמותיו, וזה מה שהברייתא לקמן אוסרת, ושמואל אמר שמותר באכילה אם לא אמר שאני אוכל.

43 וכן מוכח ממה שמקשים ממה ששמואל אמר במסכת קידושין על המשנה האומר אהא הרי זה נזיר, כשהיה נזיר עובר לפניו ואמר אהא כזה, על מה שאמר האומר לאשה הרי את מקודשת היא מקודשת וכן בגירושין. ומתריצים ששמואל מדבר כשאמר הרי את מקודשת לי והם ידים שכן מוכיחות. ואין להקשות ממה ששמואל אמר שהכותב טופסי גיטין צריך להשאיר מקום האיש והאשה ולא אמר שצריך להשאיר גם את מקום, ודין דיהוי ליכי מינאי, מפני שיתכן ששמואל סובר שבגיטין הוא ידים מוכיחות מפני שאין אדם מגרש את אשת חברו, או ששמואל לא אמר שצריך שישאיר את מקום ודין, מפני רצה לומר דבר שאינו תלוי במחלוקת חכמים ורבי יהודה. ר"ן

44 אם שמואל לא היה מדייק מהמשנה שהיא כרבי יהודה לא היה סובר בעצמו שידים שאינן מוכיחות הם ידים, ולכן הגמרא מקשה מדוע שמואל חייב להעמיד את המשנה כרבי יהודה ולא כחכמים ר"ן.

שמואל דייק מלשון המשנה שהיא כרבי יהודה להעמיד את המשנה כרבי יהודה ולא

שואלת הגמרא, מדוע שמואל נדחק כחכמים, ולומר שהאומר לחברו מודרני יהיה אסור בהנאה מפני שגם 'ידים שאין מוכיחות הן ידים?' אמר רבא, שלשון המשנה היתה קשה לשמואל, מדוע המשנה אומרת, מודרני ממך שאני אוכל לך שאני טועם לך⁴⁶, ולא אומרת, שאני אוכל שאני טועם, בלי לומר 'לך'. אלא משמע שאם לא היה אומר 'לך' לא הייתה מוכחת כוונתו, ומכאן שהמשנה היא כרבי יהודה שאומר 'ידים שאין מוכיחות אינן ידים'⁴⁷.

אביי אמר ידים שאינן מוכיחות הן ידים ורבא אמר ידים ורבא אמר ידים שגם 'ידים שאין מוכיחות הן ידים' ורבא

אמר 'ידים שאין מוכיחות אינן ידים'. ואמר רבא אידי הסביר לו שלומדים מהכתוב: "אִישׁ או אִשָּׁה כִּי יִפְלֵא לְנֹדֵד נְזִיר לְהַזִּיר" שמקיש את ידות נזירות, שנלמדות מהיתור של "לְהַזִּיר", לנזירות, לעיקר הנזירות כשאמר במפורש שיהיה נזיר. וכמו שלומדים מהכתוב "כִּי יִפְלֵא" כשאומר שיהיה נזיר בלשון מלאה אינו נזיר אלא בהפלאה, כשברור שהוא נודד נדר של נזירות. אבל כשאדם רואה את חברו ואמר הריני נזיר אם זה נזיר, ואינו יודע באותה השעה אם חברו נזיר או לא. אינו נזיר, מפני שבשעה שנדר את הנזירות הדבר לא היה ברור לו⁴⁸. וכמו כן יש דין של 'הפלאה' בידות נזירות, שיהיה ברור מתוך לשונו שכוונתו לנזירות.

שואלת הגמרא, האם אביי ורבא חולקים במחלוקת רבי יהודה וחכמים? ואומרת הגמרא שאביי יאמר שהוא יכול לסבור אפילו כרבי יהודה. אלא שרק

אביי יכול לסבור כרבי יהודה ובגט צריכים כריתות

45 המחלוקת בידיים שאינן מוכיחות אינה רק בנזרים אלא בכל דיני התורה החלים על ידי אמירה או כתיבה של לשון, כגון נדרים, גט, קידושין, פאה, קרבנות, צדקה, הומנה.

46 אבל מכך שהתנא לא אמר רק מודרני אין ראייה מפני שיתכן שלשון זה אינו יד כלל כמו שהגמרא אמרה בהתחלת הסוגיא.

47 הר"ן אומר שהלכה כשמואל שאם אמר מודרני ממך בלבד לא נאסר בהנאה, מפני שידיים שאין מוכיחות אינן ידים, וכן סובר רבא ורבי יוסי ברבי חנינא מדבר כשפירש מודרני לך מאכילה. ר"ן.

48 לפי רבי טרפון שאומר שאינו נזיר לומדים שצריך הפלאה בידות מההיקש, ולפי חכמים שחולקים על ר"ט ואומרים שהוא כן נזיר, לומדים שצריכים הפלאה בידות מההפלאה שכתובה בפסוק. ר"ן.

בגט אומר רבי יהודה שצריך להוכיח מהכתב על הכוונה, מפני שבגט לומדים מהכתוב: "וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתָת", שצריכים שהגט יעשה כריתה והבדלה מוחלטת בין הבעל לאשתו⁴⁹. ורבא יאמר שהוא יכול לסבור גם כחכמים⁵⁰. רק בגט אמרו חכמים שמספיק שיכתוב בגט הרי את מותרת לכל אדם, שבמקרה זה גם לדברי חכמים 'ידיים שאנן מוכיחות הן ידיים'⁵¹. מפני שאפילו שמלשון הגט לא מוכח שהבעל הוא שמגרש אותה⁵², הדבר מוכח מעצמו, מפני שאין אדם מגרש את אשת חברו.

---

49 וכיון שעד עכשיו היתה אשתו אינה כרותה ממנו עד שתהיה לכך הוכחה מלשון הגט. רא"ש.

50 הר"ן אומר שהלכה כרבים, כחכמים שאין צריכים לכתוב מינאי, אפילו שהלכה כרבי יהודה שצריך לכתוב ודין, מפני שטעמו מסתבר. ואפילו שהלכה כרבא שידיים שאין מוכיחות אינן ידיים, מפני שהגמרא מיישבת כאן את דברי רבא כחכמים. ויש אומרים שכיון שצריך לכתוב ודין מפני שחוששים לדברי ר"י, ויתכן שטעמם של חכמים הוא מפני שגם ידיים שאינן מוכחות הן ידיים, והרי קי"ל כרבא שידיים שאין מוכיחות אינן ידיים, צריך לכתוב בגט גם ודין וגם מינאי. ר"ן.

51 הרשב"א משנה את הגרסא וגורס שבגט הוא ידיים המוכיחות, משום שאין אדם מגרש את אשת חברו. והר"ן אומר שאין לשבש את הספרים, ודבר זה אינו ידיים המוכיחות מפני שאינו מוכח מלשון הגט עצמו. ר"ן.

52 מכאן נראה שחכמים ורבי יהודה נחלקו אם צריך לכתוב מינאי או לא, ובפרק המגרש בגיטין נראה שהם חולקים אם צריך לכתוב ודין. ויש לומר שנחלקו בשניהם וכל סוגיא מפרשת את המחלוקת בדבר אחד. ר"ן.